

Turkish Journal of Diaspora Studies

ISSN: 2717-7408 (Print) e-ISSN: 2757-9247 (Online)
Journal homepage: tjds.org.tr

Book Review

Tuğçe Genç

To cite this article: Tuğçe Genç (2022) [Review of the book, Yurt Dışında Türkçe Ana Dili Öğretimi, edited by F. Büşra Süverdem], Turkish Journal of Diaspora Studies, 2(1), 91-93, DOI: 10.52241/TJDS.2022.0041

To link to this article: <https://doi.org/10.52241/TJDS.2022.0041>

Submission Date: January 24, 2022 **Acceptance Date:** March 17, 2022

Article Type: Book Review

© 2022 Tuğçe Genç. Published with license by Migration Research Foundation

Published online: 31 March 2022

Submit your article to this journal [↗](http://tjds.org.tr)

Full Terms & Conditions of access and use can be found at
tjds.org.tr

Book Review

F. Büşra Süverdem, **Yurt Dışında Türkçe Ana Dili Öğretimi**, GAVPerspektif Yayınları, 2021, ss. 431, ₺72 (Mat Kuşe), ISBN 978-605-74986-7-0

Tuğçe Genç

Göç Araştırmaları Vakfı, Ankara, Türkiye

Siyasal ve sosyal alanlarda ele alındığında diasporalar dil araştırmalarında zengin bir malzeme sunmaktadır. Bunun temel sebeplerinden biri dilin kimlik taşıyıcısı olmasıdır. Diasporaların ana vatan ile ilişkisi temelde ana dilleri ile kurulmaktadır. Öte yandan mesken ülke penceresinden de diaspora sakinlerinin mesken ülke dilini öğrenmesi sosyal entegrasyon için önemlidir. Dolayısıyla diasporalar için geliştirilen dil politikaları ve buna bağlı olarak ana dili eğitimi imkânları önem arz etmektedir. Söz konusu politikaların ve imkânların sonuçları daha geniş perspektifte çift dillilik, dil ilişkileri, kültür ve dil aktarımı konularında önemli araştırma soruları doğurmaktadır. Sözgelimi Türk diasporası özelinde düşünüldüğünde çeşitli ülkelerde varlığını sürdüren Türk diasporasına mesken ülke tarafından uygulanan politikaların ne tür sonuçlar doğurduğu veya doğuracağı önemli sorulardan biridir. Bu bağlamda literatürde çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Söz konusu çalışmalar çoğunlukla müstakil olarak bir ülkeyi ele almakta veya diasporada çift dillilik, dil değişimini gibi tek bir konuya odaklanmaktadır. Büşra Süverdem'in editörlüğünde hazırlanan *Yurt Dışında Türkçe Ana Dili Öğretimi* ise on bir farklı ülkedeki Türkçe öğretiminin güncel durumu ele alması nedeniyle dikkat çekici bir çalışmadır. Çalışma, hem Türkiye'de hem de yurtdışında Türkçe öğretimi alanında akademik çalışmalar yürüten çeşitli araştırmacıların makalelerinden oluşmaktadır. Çalışmada on bir farklı ülkeye dair dil politikaları, Türkçe eğitimi uygulamaları, mesken ülkedeki Türk nüfusunun özellikleri, göç tarihi gibi çeşitli konular ele alınmaktadır. Söz konusu ülkeler alfabetik olarak sıralanmaktadır. Bu ülkeler sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Belçika, Birleşik Krallık, Danimarka, Federal Almanya, Fransa, İsveç, Kanada, Kuzey Makedonya ve Yunanistan'dır. Çalışma on bir farklı ülkedeki Türkçe ana dili öğretimine dair güncel bir portre de çizmektedir.

Süverdem, çalışmanın önsözünde kitabın "Türkçe öğretiminin güncel sorularını tartışmak ve çözümler sunmak amacıyla" (s. 3) hazırlandığını belirtmektedir. Bu amaç çerçevesinde kitabın bölümlerini yakından incelemek gerekmektedir. On bir ülkeye dair incelemelerin yer aldığı her bölümün *Sonuç ve Değerlendirme* kısımlarında bahsi geçen ülkedeki Türkçe öğretiminin sorunları hakkında bilgiler yer almaktadır. Bu sorunların yanında her bölüm yazarı çeşitli öneriler de sunmaktadır. Örneğin *Danimarka'da Türkçe Ana Dili*

Öğretimi bölümünde yazarın sunduğu önerilerden biri şöyledir; “Danimarka’daki Türkçe öğretimi Türk göçmenlerin en temel özelliği olan iki dillilik temelinde şekillenmelidir.” (s. 166). Söz konusu önerinin pek çok yazarın ele aldığı farklı ülkelerdeki durum için de geçerli olduğu kitapta takip edilebilmektedir. Bununla birlikte her bölümün birincil amacının mesken ülkedeki Türk göçmenlerin durumunu, Türkçenin mesken ülkedeki eğitim sistemi içerisinde öğretimi meselesini betimlemek olduğu açıktır. Daha geniş bir ifadeyle sürecin mesken ülke bağlamındaki tarihi daha geniş bir yer tutmaktadır. Bu aynı zamanda çalışmanın betimleyici bir araştırma olduğunu da göstermektedir. Tüm bunlara ek olarak on bir farklı ülkedeki Türkçe öğretimine dair sorunlar ve bu sorunların çözümlerine ilişkin bilgilerin tek bir kaynaktan toplanmış olması alan yazın bağlamında önemlidir. Kitap bölümlerinde işlenen çeşitli konulardan bazıları; mesken ülkenin eğitim sistemi, mesken ülkenin göçmenlere yönelik dil politikaları gibi yurt dışında Türkçenin eğitimi ve öğretiminde karşılaşılan zorlukları açıklamaya yardımcı konulardır. Tüm bunlar kitapta yer alan çalışmaların önsözünde belirtilen amaca uygun olduğunu göstermektedir.

Çalışmada teorik arka plan ve terimlerle ilgili bilgiler dağınık olarak yer almaktadır. Örneğin ana dili ve iki dillilik kavramı, çalışmanın üçüncü bölümünü oluşturan *Belçika’da Türkçe Ana Dili Öğretimi* bölümünün yazarı tarafından ele alınmaktadır. Söz konusu bölümde de konunun ana teması gereğince terimlere dair tartışmalara yer verilmemektedir. Diğer bir deyişle okuyucu üçüncü bölüme gelinceye dek kavramsal çerçeve ile ilgili bilgi edinmemektedir. Oysa kitabın başlığında yer alan kavramlar başta olmak üzere konuyla ilişkili ve kritik önem taşıyan kavramsal çerçeveye dair tartışmalar ve açıklamaların tüm bölümlerden önce verilmesi beklenirdi. Kavramsal çerçevenin ele alınışı hitap edilen kitle ve çalışmanın amacı ile ilişkilidir. Süverdem’in editörlüğünde hazırlanan çalışmada ele alınan ülkelerdeki Türk nüfusu literatürde ‘Türk diasporası’ olarak adlandırılmaktadır. Fakat çalışmada dil-diaspora ilişkisine dair bir kavramsal tartışmaya da yer verilmemiştir. Diasporada ana dili öğretimi noktasında önem arz eden bu kavramsal çerçeve her ülke için yapılan çözüm önerilerinin okuyucular için daha anlaşılır olmasını sağlayabilirdi.

Çalışmada on bir farklı ülkede Türkçe öğretiminin yanı sıra söz konusu ülkelerin dil politikalarına ve eğitim sistemlerine dair bilgiler de yer almaktadır. Örneğin *Amerika Birleşik Devletleri’nde Türkçe Ana Dili Öğretimi* başlıklı bölümde Amerikan eğitim sisteminde izlenen genel dil politikasının İngilizce eğitime ağırlık veren bir görüntü sergilediği belirtilmektedir (s. 16). Söz konusu asimilasyonist dil politikası göçmenlerin ana dillerini aktarmak veya ana dili eğitimini şekillendirmede önem arz etmektedir. Başka bir deyişle mesken ülkelerin dil politikaları göçmen dillerinin geleceği ile ilgili kritik bir öneme sahiptir. Çalışmada farklı ülkenin dil politikalarına dair bilgilerin yer alması yalnızca yurt dışında Türkçe öğretimi alanında çalışan araştırmacılara değil dil araştırmalarının farklı alanlarındaki araştırmacılara da hitap ettiğini göstermektedir.

Süverdem'in editörlüğünde hazırlanan çalışmada ülkelerin dil politikalarının yanı sıra mesken ülkeye yapılan göçün hikâyesi ve tarihçesi de bulunmaktadır. Göç hikâyesi ana dilin kuşaklar arasındaki durumunu tespit etmek amacıyla önemlidir. Çalışmada on bir ülkenin yalnızca birine dair göç hikâyesi bulunmamaktadır. Söz konusu ülke Fransa'dır. Fransa'nın yanında ülkelerin alfabetik sıra ile verilmesi nedeniyle Almanya'ya dair göç hikâyesi Almanya'ya ayrılan iki bölümünden ikincisinde yer almaktadır. Almanya'ya ayrılan bölümlerden ilki Baviera eyaleti ile ilgili bölümdür. İkinci kısım ise Kuzey Ren-Vestfalya ve Hessen Eyaletine ait bölümdür. Almanya'ya göçün tarihçesi Kuzey Ren-Vestfalya ve Hessen Eyaleti'ne ayrılan bölümde yer almaktadır. Okuyucu ilk bölümde göç hikâyesi ile ilgili bilgiyi edinmemektedir. Dolayısıyla Almanya'da göçün tarihçesinin eyaletler bağlamında değişip değişmediğini sorusuna cevap alınmamaktadır.

Çalışmada Kuzey Makedonya ve Yunanistan'daki Türkçe eğitimi ve öğretiminin de yer alması dikkat çekicidir. Süverdem önsözde bu seçimi şöyle açıklamaktadır; 'Her ne kadar Balkan ülkelerindeki Türkçe eğitimi bazı konularda, Türklerin göçmen topluluklar olarak yaşadığı ülkelerdekinden ayrılsa da sorunlar ve olası çözümler benzer olduğundan Kuzey Makedonya ve Yunanistan örnekleri de bu kitaba dâhil edilmiştir.' (s. 3). Süverdem'in belirttiği noktayı takiben Yunanistan ve Kuzey Makedonya'daki sorunların öğretmen yetersizliği, materyal eksikliği, ailelerin bilinçli davranamaması gibi noktalarda olduğu ve bunun Türklerin göçmen olarak yaşamakta olduğu ülkelerle benzerlik gösterdiği bilgisine ulaşılabilmektedir. Başka bir deyişle çalışma farklı tarihsel süreçlerden geçmiş olan Türk diasporalarını karşılaştırma fırsatı vermektedir. Bununla birlikte çalışmada Hollanda, İsviçre gibi dikkat çekici yoğunlukta Türk diasporasına sahip olan ülkeler yer almamaktadır.

Özetle GAVPerspektif Yayınları'ndan okuyucuya ulaşan *Yurt Dışında Türkçe Ana Dili Öğretimi* çalışması on bir farklı ülkedeki Türkçe eğitimi, öğretimi, göç tarihi, mesken ülkelerin eğitim sistemleri, dil politikaları, mesken ülkelerin Türkçe eğitimi uygulamaları gibi oldukça çeşitli konularını ele almakta, sorun tespiti ve çözüm önerileri sunmaktadır. Çalışmanın hedef kitlesi ise başta yurtdışında Türkçe öğretimi üzerine çalışan araştırmacılar, akademisyenler ve öğrenciler olmak üzere dilbilim ve diaspora üzerine çalışmalar yürüten araştırmacılar ve öğrencilerdir.

Orcid

Tuğçe Genç <https://orcid.org/0000-0003-4396-7409>